

Põhikooli ühiskonnaõpetuse lõpueksamist 2014

Rainer Tõnnis
sotsiaalvaldkonna peaspetsialist

Põhikooli lõpueksam ühiskonnaõpetuses toimus 11. juunil 2014. aastal, töö kirjutamiseks oli aega 2,5 tundi. Eksamil said õpilased kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust.

Eksamitöö eest oli võimalik saada 75 punkti.

Eksamile registreerus 1156 eesti ja 91 vene keeles kirjutavat lõpetajat. Eksamitöö hindamine toimus koolis.

1. Eksami eesmärk

Haridus- ja teadusministri määruse nr 59 „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise, koostamise, läbiviimise ja hindamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord” (vastu võetud 17. septembril 2010. a) §7 lõige 1 sätestab põhikooli lõpueksamite eesmärgid:

- 1) saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- 2) suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 3) teha otsus põhikooli lõpetamise kohta.

2. Eksamitöö ülesehitus

Eksamitöö koosnes neljast teemavaldkonnast ja arvamusoost. Ülesannete koostamisel oli järgitud ühiskonnaõpetuse riiklikus ainekavas olevaid põhi- ja läbivaid teemasid.

Õpilaste teadmiste ja oskuste kontrollimiseks kasutati eksamitöös eritüübilisi ja erineva raskusastmega ülesandeid. Eksamitöö võimaldas kontrollida õpilaste teadmisi, aga ka teadmiste rakendamise oskust, samuti õpilaste võimet näha seoseid, võrrelda, teha järeldusi, otsustada.

3. Eksamitöö struktuur

Teema	Alateemad	Punktide arv
Ühiskond ja sotsiaalsed suhted	Meedia ja teave. Ühiskonna sotsiaalne struktuur. Ühiskonna institutsionaalne struktuur.	29
Riik ja valitsemine	Demokraatia. Eesti valitsemiskord.	20
Kodanikuühiskond	Multikultuurne ühiskond. Kodanikuühendused.	9
Majandus	Tööturg ja töösuhted. Majandussüsteemid.	11
Arvamuslugu	Karjääriplaneerimine on vajalik. Tarbijana olen säästlik. Tervis ja ohutus.	6

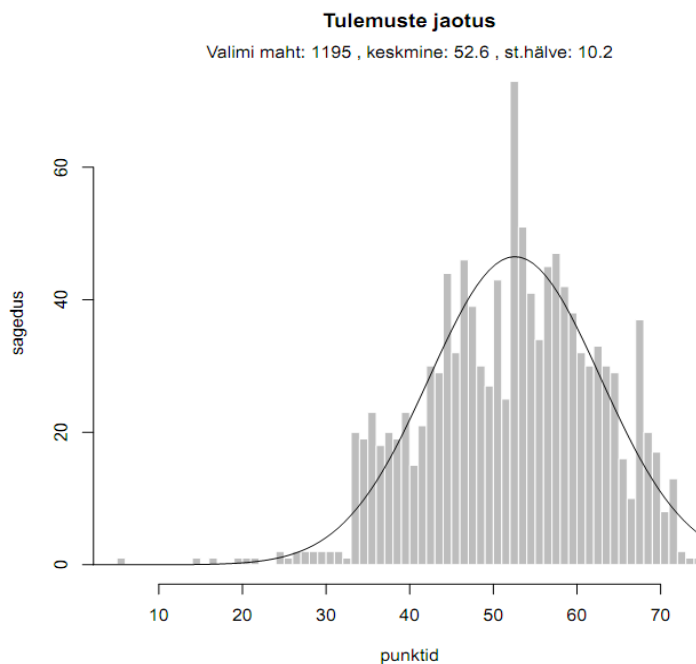
4. Arvandmed

Edukuse % on püsinud aastate jooksul stabiilsena. Eksami keskmine hinne on sellel aastal pisut madalam võrreldes aastahindega ja madalam nelja viimase aastaga võrrelduna. Võrreldes eelmise aastaga on kvaliteet langenud. Selle aastal suudeti eksam ka maksimumpunktidele sooritada. Eelmise aastaga võrrelduna on eksami keskmine punktisumma 1,7 punkti kõrgem (tabel 1).

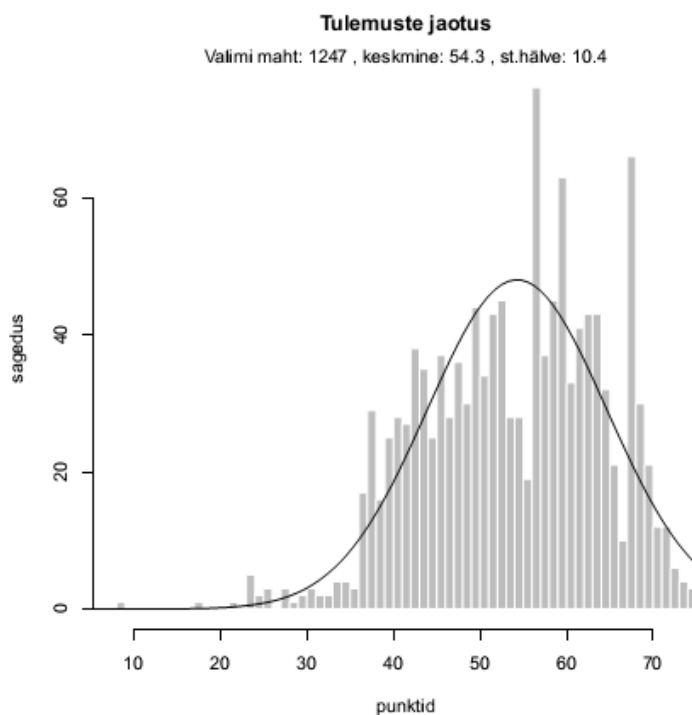
Tabel 1. Eksamitulemused aastatel 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Valim töö kirjutajatest	1210	1107	1213	1195	1247
Keskmine tulemus %	71.09	75.08	70.17	70.10	72.35
Keskmine tulemus punktides	53.32	56.31	52.63	52.57	54,26
Mediaan	54	57	54	53	55
Standarthälve	10.94	9.58	11.68	10.25	10.36
Minimaalne tulemus punktides	21	7	6	5	8
Maksimaalne tulemus puntides	74	74	74	75	75
Edukus % (hinded „3“, „4“, „5“)	98	98.60	95.80	98.20	95.7
Kvaliteet % (hinded „4“, „5“)	56.80	70.10	55.50	54.40	48.2
Eksami keskmine hinne	3.67	3.82	3.62	3.61	3,56
Aastahinde keskmine	3.84	3.89	3.86	3.88	3,92

5. Üldandmed 2013-2014

Joonis 1. Ühiskonnaõpetuse lõpueksami tulemuste jaotuskõver koos trendiga 2013. aastal.

Joonis 2. Ühiskonnaõpetuse lõpueksami tulemuste jaotuskõver koos trendiga 2014. aastal

Tütarlapsi ja poisse oli sel aastal peaaegu võrdselt, kuid tüdrukute tulemus oli 2,3 punkti kõrgem kui poistel. Tütarlaste miinimum punktid on sellel aastal 10 punkti võrra kõrgemad, kui noormeestel.

Tabel 2. Eksamitulemused soo järgi.

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Poisid	628	50.36	52.32	53.12	53.92	70.83	8	53	75	10.20
Tüdrukud	619	49.64	54.60	55.42	56.25	73.90	18	57	75	10.39
Kokku	1247	100.00	53.69	54.26	54.84	72.35	8	55	75	10.36

Tähised: **N** - eksaminandide arv, **N(%)** - eksaminandide arv protsentides, **st hälve** - standardhälve, **keskm** - aritmeetiline keskmine, **min** - minimaalne tulemus ja **max** - maksimaalne tulemus. **Mediaan**ist rohkem ja vähem punkte on saanud tulemuseks samapalju eksaminande. **AUP** (alumine usalduspiir) ja **ÜUP** (ülemine usalduspiir) tähistavad keskväärtuse usaldusintervalli usaldusnivool 95%.

Eesti keeles eksamitöö sooritajate keskmine punktisumma oli 3 punkti võrra kõrgem vene keeles sooritanute keskmisest. Vene keeles kirjutatud tööde madalaim punktisumma oli 18, kui eesti keeles kirjutatud tööde madalaim oli 8 (tabel 3).

Tabel 3. Eksamitulemused soorituskeele põhjal.

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
eesti	1156	92.70	53.90	54.49	55.08	72.65	8	55	75	10.17
vene	91	7.30	48.86	51.41	53.95	68.54	18	51	72	12.22
Kokku	1247	100.00	53.69	54.26	54.84	72.35	8	55	75	10.36

Koolitüübi põhjal väga suuri erinevusi eksamitulemustel pole. Suurim erinevus on keskmise punkti summa järgi koolidel, mille tüübiks on gümnaasium, mille juures on põhikooli klasse ja põhikool või gümnaasium. Erinevus keskmises tulemus on 14 punkti võrra, kuid eksami sooritajate osakaal on väga väike nendest koolitest (tabel 4).

Tabel 4. Eksamitulemused koolitüübi järgi.

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
gümnaasium, mille juures on põhikooli klasse	15	1.20	44.93	50.47	56.01	67.29	39	48	71	10.01
lasteaed-põhikool	85	6.82	50.35	52.61	54.87	70.15	26	53	70	10.47
põhikool	422	33.84	53.63	54.62	55.60	72.82	22	56	75	10.30
põhikool ja gümnaasium, mis tegutsevad ühe asutusena	723	57.98	53.55	54.30	55.06	72.41	8	55	75	10.37
põhikool või gümnaasium	2	0.16	0.47	64.00	127.53	85.33	59	64	69	7.07
Kokku	1247	100.00	53.69	54.26	54.84	72.35	8	55	75	10.36

Nii edukuse kui kvaliteedi järgi on tüdrukud edukamad kui poisid. Õppekeelt aluseks võttes on eesti keeles kirjutavad õpilased natuke edukamad vene keeles kirjutavatest õpilastest.

Tabel 5. Edukuse ja kvaliteedi näitajad soo järgi.

	N	edukus	kvaliteet	edukus (%)	kvaliteet(%)
Poisid	628	600	273	95.5	43.5
Tüdrukud	619	593	328	95.8	53.0
Kokku	1247	1193	601	95.7	48.2

Tabel 6. Edukuse ja kvaliteedi näitajad soorituskeele järgi.

	N	edukus	kvaliteet	edukus (%)	kvaliteet(%)
eesti	1156	1110	561	96.0	48.5
vene	91	83	40	91.2	44.0
Kokku	1247	1193	601	95.7	48.2

Edukus – hinded 3, 4, 5

Kvaliteet – hinded 4, 5

N – õpilaste arv

6. Ülesannete tulemuste statistika

6.1 Arvamuslugu

Arvamusloo keskmine sooritusprotsent oli 72,6 (2013- 66,64). Kõige rohkem valiti kolmas teema „Tervis ja ohutus“ (515 eksaminandi), keskmine sooritusprotsent 67,7. Sellele järgnes esimene teema „Karjääriplaneerimine on vajalik.“ (509 eksaminandi) ja keskmine sooritusprotsent oli 79,1. Tüdrukute tulemused on poistest mõneti paremad, keskmise sooritusprotsendi erinevus on 7,4. Soorituskeelega põhjal on eesti õpilased natukene edukamad arvamusloo kirjutamisel, kui vene õpilased. Samas erinevus pole suur, keskmise sooritusprotsendi erinevus on 6.

Tabel 7. Arvamuslugude tulemused valitud teema põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
1	509	40.82	4.75	79.14	0	6	5	1.45
2	152	12.19	4.65	77.52	0	6	5	1.33
3	515	41.30	4.06	67.70	0	6	4	1.60
4	3	0.24	5.67	94.44	5	6	6	0.58
ei kirjutanud	68	5.45	2.93	48.77	0	6	3	2.38
Kokku	1247	100.00	4.36	72.60	0	6	5	1.63

Tabel 8. Arvamuslugude tulemused soo põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
Poisid	628	50.36	4.14	68.92	0	6	4	1.72
Tüdrukud	619	49.64	4.58	76.33	0	6	5	1.50
Kokku	1247	100.00	4.36	72.60	0	6	5	1.63

Tabel 9. Arvamuslugude tulemused soorituskeelega põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
eesti	1156	92.70	4.38	73.04	0	6	5	1.60
vene	91	7.30	4.02	67.03	0	6	5	1.93
Kokku	1247	100.00	4.36	72.60	0	6	5	1.63

6.2 Teemablokkide lahendatus

Tulemuste põhjal võib öelda, et kõige paremini tunti „Ühiskond ja sotsiaalsed suhted“ teemablokki, keskmine sooritusprotsent 79,8. Antud teemablokis said keskmises paremad tulemused eesti tüdrukud ja vene poisid, keskmisest nõrgem tulemus oli vene tüdrukutel, bloki keskmise sooritusprotsendi erinevus 11,8. Tüdrukute tulemused olid peaaegu kõigis teemablokkidest paremad, ainult viimases „Majanduse“ teemablokis oli tulemus natukene kehvem. Soorituskeele lõikes olid eesti õpilaste keskmine sooritusprotsent kõrgem kui vene õpilastel, viimase teemabloki puhul oli erinevus 10,5 %. Eesti tüdrukute ja vene poiste keskmised sooritusprotsendid olid kõrgemad kui eesti poistel ja vene tüdrukutel.

Tabel 10. Teemablokkide lahendatus, sooritusprotsent sugude ning soorituskeele lõikes.

	min	keskmine	Kesk. %	Maks.	st.hälv	M	N	Eesti	Vene	Eesti M	Eesti N	Vene M	Vene N
Ühiskond ja sotsiaalsed suhted	2	23.14	79.80	29	3.95	78.25	81.38	80.03	76.92	77.86	82.13	81.99	68.03
Riik ja valitsemine	3	13.07	65.36	20	3.29	64.33	66.41	65.42	64.67	63.87	66.92	68.79	57.42
Kodanikuühiskond	0	6.22	69.06	9	1.78	67.34	70.81	69.48	63.74	67.62	71.29	64.56	62.29
Majandus	0	7.48	67.98	11	2.22	66.99	68.99	68.75	58.24	67.84	69.63	58.62	57.58

6.3 Ülesannete lahendatus.

Kõige paremini lahendati ülesanne, kus tuli vastata küsimustele teemal sotsiaalsed erinevused ja sotsiaalne kihistumine. Antud ülesande keskmine sooritusprotsent oli 92 (joonis 2). Madalaima keskmise sooritusprotsendiga oli ülesanne, kus tuli kirjeldada majandussüsteeme (joonis 3). Keskmine sooritusprotsent oli 49,3. Poiste parim keskmine sooritusprotsent (92,1) oli kõrgem kui tüdrukute parim keskmine sooritusprotsent (91,8). Samas oli poistel madalaim keskmine sooritusprotsent kui tüdrukute oma, erinevus 6,9 %. Tüdrukutel oli kõrgem keskmine sooritusprotsent 23-st ülesandes 19-l kui poistel. Soorituskeele põhjal oli vene õpilaste parim keskmine sooritusprotsent (92,7) kõrgem, kui eesti õpilastel (91,9). Natuke suurem erinevus on madalaima keskmise sooritusprotsentidel, erinevus 8,7 % eesti õpilaste kasuks. Kõrgeim keskmine sooritusprotsent oli vene poistel (95,4) ja madalaim vene tüdrukutel (34,9).

Tabel 11. Ülesannete lahendatus, sooritusprotsent sugude ning soorituskeele lõikes.

	min	Kesk.	Kesk%	Max	st.H	M	N	Eesti	Vene	Eesti M	Eesti N	Vene M	Vene N
ÜI_I.1	0	1.67	83.28	2	0.56	82.96	83.60	83.95	74.73	83.33	84.56	79.31	66.67
ÜI_I.2	0	1.74	87.21	2	0.48	87.82	86.59	87.15	87.91	87.19	87.12	93.97	77.27
ÜI_I.3	0	2.20	73.36	3	0.89	70.94	75.82	73.66	69.60	70.32	76.91	77.01	56.57
ÜI_I.4	0	2.76	91.98	3	0.49	92.14	91.81	91.93	92.67	91.81	92.04	95.40	87.88
ÜI_I.5	0	4.16	83.22	5	1.02	80.13	86.37	83.63	78.02	80.00	87.17	81.38	72.12
ÜI_I.6	0	2.37	78.98	3	0.83	76.62	81.37	79.28	75.09	76.17	82.31	81.03	64.65
ÜI_I.7	0	4.64	77.30	6	1.23	75.36	79.27	77.18	78.75	74.52	79.78	83.62	70.20
ÜI_I.8	0	3.60	72.07	5	1.21	71.13	73.02	72.53	66.15	71.00	74.03	72.41	55.15
ÜI_II.1	0	1.50	50.08	3	0.94	49.18	51.00	50.13	49.45	48.51	51.71	55.75	38.38
ÜI_II.2	0	2.17	72.48	3	0.72	73.65	71.30	71.96	79.12	72.37	71.56	86.21	66.67
ÜI_II.3	0	0.79	78.67	1	0.41	77.55	79.81	78.81	76.92	77.19	80.38	81.03	69.70
ÜI_II.4	0	2.05	68.32	3	0.86	67.41	69.25	68.60	64.84	67.37	69.80	67.82	59.60
ÜI_II.5	0	1.21	60.63	2	0.69	59.63	61.63	60.90	57.14	59.21	62.54	63.79	45.45
ÜI_II.6	0	1.23	61.61	2	0.52	60.71	62.52	61.05	68.68	59.43	62.63	73.28	60.61
ÜI_II.7	0	1.13	56.38	2	0.86	54.14	58.64	55.97	61.54	52.89	58.96	66.38	53.03
ÜI_II.8	0	2.99	74.68	4	0.63	72.33	77.06	75.41	65.38	73.11	77.65	64.66	66.67
ÜI_III.1	0	4.10	68.27	6	1.35	66.88	69.68	68.57	64.47	66.99	70.11	65.80	62.12
ÜI_III.2	0	1.50	75.18	2	0.57	73.25	77.14	75.26	74.18	72.98	77.47	75.86	71.21
ÜI_III.3	0	0.62	61.59	1	0.49	58.28	64.94	63.41	38.46	60.70	66.04	34.48	45.45
ÜI_IV.1	0	2.07	69.01	3	0.78	67.94	70.09	69.62	61.17	68.89	70.34	58.62	65.66
ÜI_IV.2	0	0.73	72.65	1	0.45	74.04	71.24	72.58	73.63	74.21	70.99	72.41	75.76
ÜI_IV.3	0	0.99	49.28	2	0.91	45.86	52.75	49.91	41.21	45.96	53.75	44.83	34.85
ÜI_IV.4	0	3.70	73.91	5	1.18	73.46	74.38	74.99	60.22	74.68	75.29	61.38	58.18

1. Kirjuta selgituse järele sobiv mõiste etteantud valikust. Kaks mõistet jääb üle. (3 p)
(6 õiget – 3 p, 4–5 õiget – 2 p, 2–3 õiget – 1 p)

Mõisted: fraktsioon, president, valitsuskoalitsioon, opositsioon, demokraatia, ombudsman, partei, võimude lahususe (ja tasakaalustatuse) põhimõte

- 1) Valitsemisvorm, mille puhul rahvas osaleb võimu teostamises kas vahetult või valitud esindajate vahendusel – _____
- 2) Demokraatliku valitsemise põhimõte, mille kohaselt võim jaotatakse seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu vahel – _____
- 3) Valitsusse kuuluvate parteide ühendus, mis rajaneb kokkuleppel valitsemise põhiküsimustes – _____
- 4) Parlamenti kuuluv(ad) partei(d), mis ei ole valitsuses ja on valitsusega eri seisukohtadel – _____
- 5) Sama valimisnimekirja alusel riigikogusse kandideerinud saadikute rühm – _____
- 6) Õigusvahemees, sõltumatu ametiisik, kelle ülesanne on lahendada riigiametnike või riigiasutuste kohta esitatud kaebusi – _____

Antud ülesandes oli keskmine sooritusprotsent 50,1. Ülesanne eeldas head mõistete tundmist, kuid nõrgema eksamitulemusega sooritasid ülesande alla 50 protsendi.

Eksamis oli üks ülesanne, kus eksaminandide keskmine sooritusprotsent oli alla 50. Õpilastele tekitas raskusi selgitusele õige mõiste leidmine (kesk. 52,3%). Samuti ei tuntud erinevaid majandussüsteeme (kesk. 46,3%).

3. Majandussüsteemid. (2 p)

3.1. Mis majandussüsteemi on allpool iseloomustatud? 1 p

See on arenenud riikides valitsev majandussüsteem, mida iseloomustab majandusvabadus, konkurents ning hinna kujunemine nõudmise-pakkumise suhte tulemusena.

3.2. Nimeta peale eelneva veel üks majandussüsteem. 1 p

4. Sotsiaalsed erinevused ja sotsiaalne kihistumine.

Vasta küsimustele, toetudes tekstile ja oma teadmistele. (3 p)

Eesti lapsed on pidanud masu üleelamise eest maksma ränka hinda. Kui hiljuti oli allapoolse absoluutse vaesuspiiri elavate laste arv 45 800, siis täpsemad arvutused näitavad, et neist omakorda pooled elavad süvavaesuses, mis tähendab, et peredel jääb nende kulutuste katmiseks hinnanguliselt alla 69 euro kuus. Väga tihti on võimalik näha olukorda, kus kiusatakse lapsi vaestest perekondadest, nendel lastel on madal enesehinnang, nad ei käi koolis, sest nad häbenevad oma vanu riideid või nendel pole üldse midagi selga panna.

*Allikas: Kadri Ibrus. Vaesus suureneb ja 22 000 lapsel jääb elamiseks alla 69 euro kuus.
Eesti Päevaleht, 28.03.2012*

4.1. Kui palju lapsi elab Eestis allpool absoluutset vaesuspiiri ja süvavaesuses? 1 p
(punkti annab mõlema näitaja nimetamine).

1) allpool absoluutset vaesuspiiri elab

2) süvavaesuses elab

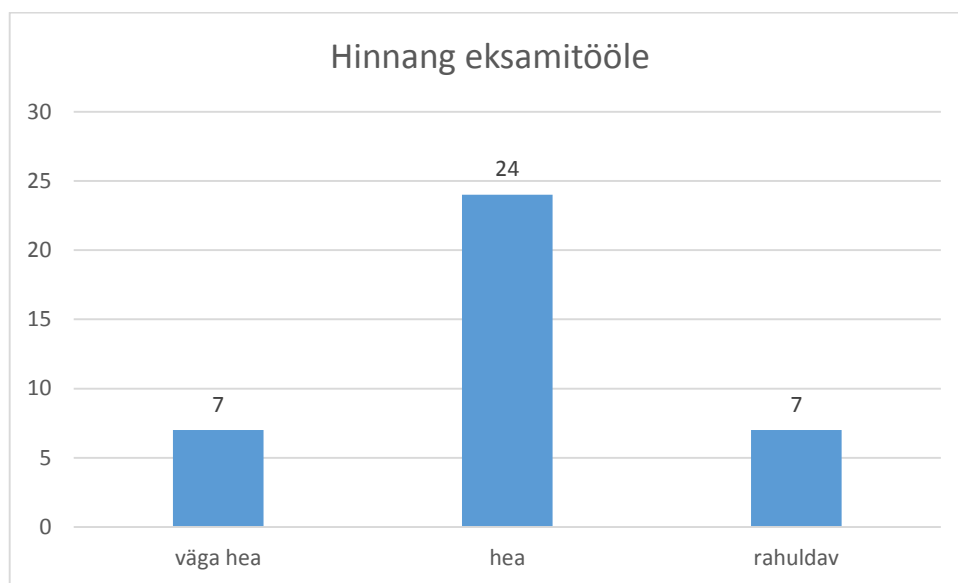
4.2. Nimeta kaks probleemi, mis võivad esineda lastel, kes elavad absoluutses vaesuses. 2 p

1) _____

2) _____

7. Eksami tagasiside küsitluse põhjal

Eksami tagasiside küsitlusele vastas 38 õpetajat. Tagasiside eksamile oli hea ja eksamitööd peeti õpilastele jõukohaseks. Pigem heidetakse ette, et eksami ülesanded võiksid olla täpsemad ja konkreetsemad. Samuti hindamisjuhend peaks olema põhjalik. Eksami puhul kiideti head ülesannete valikut võrreldes varasemate aastate töödega.

Joonis 3. Hinnang eksamitööle.